

N:o 40.

Af herr **H. Pantzarhielm**, om anslag åt mindre jordbrukare m. fl. för att i Danmark studera jordbruk på smålotter.

Sträfvandet att genom statens mellankomst underlätta förvärfvandet af egna hem för mindre bemedlade medborgare synes i hela landet omfattas med lifligt intresse, om än tankarna äro delade angående rätta vägen för uppnåendet af ett lyckligt resultat. Då emellertid under alla förhållanden resultatet är den enda tillförlitliga värdeämätaren på en vidtagen anordning, så fordras för att den goda afsigten genom goda resultat skall få sin belöning, att — framför allt vid åtgärder af social natur — hänsyn tagits till alla de faktorer, med hvilka man vid utförandet har att räkna. Om därför staten i sina välmenta sträfvanden att befordra småfolkets intressen, i fråga om förvärfvande af egna hem, går till verket utan att på förhand genom lämpliga anordningar hafva tillförsäkrat sig fullständig förståelse hos den samhällsklass, på hvilkens förtroendefulla medverkan han ytterst är visad, så skulle lätt kunna hända, att det slutliga praktiska utförandet mötes af misstro och ett passivt motstånd just från deras sida, som man afsåg att hjälpa, och dermed sättes hela resultatet på spel. Ett sådant motstånd kan visserligen framkallas af rent sociala anledningar, men härom är ej fråga nu.

Den svenska småbonden, som för öfrigt utan tvifvel är ett särdeles godt samhällselement, är af naturen misstrogen gent emot allt nytt och låter icke lätt öfvertyga sig om detsammans nytta och fördelar. Han måste sjelf med egna ögon se och praktiskt erfara, om han skall upphöra att tvifla. Egna-hems-tanken är för honom ny, och han kan helt säkert ej fullt klart fatta den. Det skulle därför enligt min tanke vara riktigt att först skaffa de mindre jordbrukarne tillfälle att se, hur ett litet jordbruk bör bedrivas för att det skall ge den största möjliga behållning samt

öfvertyga sig om att det bör kunna lyckas äfven hos oss att på ett ställe med mycket liten egorymd försörja en familj och till och med förvärfva sig ett visst välstånd. Detta kan ske genom resor i Danmark.

I Danmark har »husmandssaken» under de 10—15 allra senaste åren egentligen fått fart, och en af de kraftigaste häfstängerna till hennes utveckling har just varit »husmandsresorna». (Angående husmansbrukets höga ståndpunkt för närvarande i detta vårt grannland, tillåter jag mig hänvisa till en af sekreteraren i Kristianstads läns hushållningssällskap, lektor L. J. Wahlstedt, under förra året utgifven broschyr.)

För att det med denna åskådningsundervisning åsyftade gagnet skall kunna tillgodogöras, fordras att resorna ledas med full sakkännedom.

De danska husmansresorna ledas af fullt kompetenta personer: statskonsulenter, folkhögskolelärare, eller dylika. Den förnämsta ifraren för och befordraren af de danska husmansresorna, landstingsmannen H. J. Hansen på Marsvinslund per Kjellerup lärer ärligen själf leda en resesektion. I hvarje sådan sektion deltaga omkring 40 husmän. Resorna pågå en vecka.

Då jag nu går att vördsamt föreslå Riksdagen att genom beviljande af ett årligt anslag under en följd af år bereda våra småbrukare och deras vuxna söner samt skötsamma jordbruksarbetare tillfälle att under sakkunnig ledning i Danmark studera det intensiva jordbruket på små lotter, som der bedrifves under namn af »husmandsbrug», så sker detta hufvudsakligen med hänsyn till egna-hems-frågans utveckling i vårt land, men min öfvertygelse är att, oafsedt egna-hems-tankens, dylika resor skola medföra det allra största gagn och rikligen återgålda fosterlandet de derpå nedlagda kostnaderna. »Finge vi blott» — skrifver en framstående fackman — »ett par rationelt skötta småbruk i hvarje härad, så skulle det icke dröja många år, innan sådana uppstode i hundratal, och Sverige har tillräckligt af jord, som nu ligger för fåfot, men som med litet arbete och rationel skötsel skulle kunna bära lika goda skördar som de bästa danska husmansbruken.»

Hvad nu själfva resorna angår, så har jag tänkt, att det ärligen borde beredas tillfälle för ett sextiotal svenska landtmän att företaga en resa till Danmark i nämnda ändamål. De resande skulle fördelas i tvenne grupper med omkring 30 i hvarje grupp. De två resorna borde då företagas omedelbart efter de danska husmansresorna och till samma ställen som dessa.

Bäst torde vara, att svenskarnes resor företrädesvis ställes till Jutland. Jordmänen och klimatet der likna mest mellersta Sveriges. De resande kunna der få se mönstergilla småbruk så godt som omgifna af ljungheden. På öarna äro klimat och jordmån bättre än åtminstone i

mellersta Sverige. Dessutom är odlingen der betydligt äldre. Följaktligen torde ett besök på öarna icke i lika hög grad medföra lockelse till efterföljd.

Beträffande ledningen, ligger ju, som redan är sagdt, stor vikt på att dertill få lämpliga personer. För en studieresa af svenska landtmän i Danmark bör det påtagligen vara två stycken ledare: en dansk vägvisare, hvilken derjemte anskaffar logi, mat m. m., samt en svensk. Den förre bör vara en af ledarne för de danskes resa omedelbart förut, hvilken sålunda har noga reda på alla förhållanden och kan göra resan billig, men likväl ändamålsenlig och instruktiv. Den senare bör vara en fullt kompetent landtbrukare, som är hemma i danska språket. Skåningarne reda sig lätt nog med språket i Köbenhavn, men ute på landsbygden kan det vara ganska kinkigt och ännu svårare måste det då vara för en person från mellersta eller öfre Sverige.

Jag känner blott två personer, som jag föreställer mig skulle vara fullt lämpliga att till en början leda sådana resor, nemligen: sekreteraren i Kristianstads läns hushållningssällskap herr lektor L. J. Wahlstedt samt sekreteraren i Malmöhus läns hushållningssällskap herr Wilh. Flach. Båda lära stå i liflig beröring med de ledande landtbrukskretsarne i Danmark.

Hvad slutligen kostnaderna angår, så torde, för den händelse att vederbörande hushållningssällskap bekosta jernvägsresorna i Sverige eller ock dessa resor kunde få göras för billigare pris, t. ex. lika priset för truppbiljett, kostnaden för hvarje deltagare lämpligen böra beräknas till omkring 100 kronor eller för 60 deltagare cirka 6,000 kronor. Under förutsättning att det blir endast 2 resor om året, torde resekostnads- och traktamentsersättning till ledarne — en svensk och en dansk ledare för hvarje resa — lämpligen böra beräknas tillsammans till 1,200 kronor om året. Hela den årliga kostnaden under nämnda förutsättningar skulle således blifva 7,200 kronor, hvilken summa jag dock för säkerhetens skull anser böra något ökas och i rundt tal sättas till 7,500 kronor.

Med anledning af hvad jag har haft äran att här anföra och med fästadt afseende vid att några för hela landets utveckling välsignelsebringande frukter först kunna påräknas af sådana studieresor, sedan desamma fortgått någon längre tid, under hvilken erfarenhetsrönen hunnit intränga i folkmedvetandet och der rotfästa sig, får jag vördsamt föreslå Riksdagen,

att för beredande af tillfälle åt mindre jordbrukare och jordbruksarbetare samt deras vuxna söner att under sakkunnig ledning i Danmark studera det intensiva jordbruk på smålotter, som der bedrifves, be-

vilja på extra stat, att utgå under åren 1901—1904, ett förslagsanslag af 30,000 kronor samt deraf anvisa för år 1901 ett belopp af 7,500 kronor.

Stockholm den 26 januari 1900.

H. Pantzarhielm.
